

ményekhez vezetett. Így pl. Nigéria az elmúlt 20 év alatt erdeinek 90 százalékát elvesztette! Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy sok sűrűn lakott fejlődő országban az erdőirtás üteme azért csökken, mert egyszerűen nincs már mit kiirtani: a hozzáférhető erdők elfogytak.

A politikai és népesedési viszonyok szerepét az erdőterület alakulásában jól mutatja két szomszédos, hasonló nagyságú és adottságú afrikai kisállam, Ruanda és Burundi esete: míg az előbbiben az erdőterület-változás rátája évi +6,7%, a polgárháborús Burundiban ugyanez 5,2%. Ugyanezt mutatja a szintén szomszédos, karib-tengeri Haiti (358 fő/km²) és Dominika (206 fő/km²) példája is. A fejenként mindössze 1100 dollár/év GDP-t termelő haitiak mára gyakorlatilag kiirtották a teljes erdőterületüket, alig 4% maradt, addig a jobban prosperáló Dominikában 8400 dollár/fős GDP mellett az erdőszűlség 41%-os.

A világ erdőterületének 11%-a elsődlegesen a biodiverzitás védelmét szolgálja

1990 óta Afrika kivételével valamennyi kontinensen jelentősen nőtt az elsődlegesen természetvédelmi célú erdők területe, és jelenleg a globális erdőtakaró 11%-a védett. Az erdőtípusok fajgazdagsága természetesen klimatikus, evolúciós és emberi hatások miatt nagyon eltérő. Az északi félteke óriási kiterjedésű boreális erdőövében a fás fajok száma általában tíz alatt van. Az esős szubtrópusok és a trópusok erdei közismerten fajgazdagok: Brazíliában pl. 7780 fafajt tartanak nyilván.

Ugyanakkor a gazdaságilag igazán jelentős fafajok száma igen csekély. A világ nagy részére igaz, hogy a tíz leggyakoribb fafaj szolgáltatja az élőfaterfogatnak több mint a felét. Kivételt képeznek a különösen fajgazdag régiók, mint Közép- és Nyugat-Afrika, Délkelet-Ázsia, valamint Közép-Amerika és az Amazonas-medence.

A faültetvények kiterjedése nő, de nem kielégítő mértékben

A faültetvények területe ma 150 millió hektár, azaz az összes erdőterület alig 3,8%-a. Ez a terület az elmúlt öt évben alig 2,8 millió hektárral nőtt. A telepítések visszaesésének pénzügyi okai vannak. Az ültetvények így továbbra sem képesek az őserdőkre és a természetközeli erdőkre nehezedő nyomást világvíviszonylatban csökkenteni.

Azok a próbálkozások, amelyek a trópusi esőerdőkben egyfajta fenntartható

gazdálkodást próbáltak bevezetni, nem hozták meg a kellő eredményt. Be kell látni, hogy az esős trópusokon a biodiverzitás fenntartását nem lehet összeegyeztetni a gazdaságos fakitermelés követelményeivel, és erre a nyomorgó helyi lakosság igényei sem adnak lehetőséget. Az ültetvényekre tehát szükség van. A faültetvények létesítését a trópusokon főleg mezőgazdasági köztesműveléssel lehet elősegíteni (ún. taungya rendszer).

Megújuló energiafogyasztásunk fele faalapú

Az EUROSTAT június 15-i közleménye a címbeli két tényező kiemelésével kezdődik. (A közlemény EN, FR, DE nyelveken érhető el.)

Az EU 27 erdő- és egyéb fás területe 2010-ben összesen 178 millió ha volt, ami 40%-os erdőszűlséget jelent. Ez a világ erdeinek 4%-a. Az EU 27 erdeinek 3/4 része fakitermelést szolgáló gazdasági erdő, melyekben a növedék 1/3-dal haladta meg a bruttó fakitermelést 2010-ben. Az EU 27-ben 2009-ben a megújuló energiák az összes energiafelhasználás 9%-át tették ki, aminek majdnem fele fából és fahulladékból származott.

Az adatok az Erdőgazdálkodás az EU-ban és a világban című, 2011. évi, június 15-én közzétett EUROSTAT kiadványból származnak. (pdf, 116 oldal, de díjmentesen papíron is rendelhető. Nyelv: angol.)

A kiadvány bemutatja az EU és a világ erdeit, négy fő fejezete:

1. Az erdők (az erdei források, termékek, szolgáltatások, környezeti ügyek).
2. Az erdőgazdálkodás és fafeldolgozás gazdasági mutatói (fakitermelés és fatermékek gyártása).
3. Fa és fatermékek (fa és fatermékek termelése és kereskedelme, hulladék, fatermékek újrahasznosítása, cellulóz és papír).
4. A fa mint energiahordozó (a fa energiahordozónkénti fogyasztása az EU-ban és a világon).

A mellékletek között figyelemre méltó a szénre átszámítási tényezők táblázata, melynek segítségével a különböző fatermékek széntartalma gyorsan számítható.

A kiadványt az EUROSTAT az Erdők Nemzetközi Éve alkalmából jelentette meg. Az erdőszűlség a legmagasabb Finnországban (77%), Svédországban (76%), Szlovéniában (63%), Lettországon (56%), Spanyolországban (55%) és Észtországban (54%). Ugyanakkor a legalacsonyabb Máltán (kevesebb, mint 0,5%), Hollandiában (11%), Írországon és az Egyesült Királyságban (mindkettő 12%) és Dániában (14%).

A gazdasági erdők aránya 2010-ben

Hazai tanulság, hogy a szénmegkötés elősegítése nemcsak új erőtelepítéssel és (átmenetileg) a természetvédelem kiterjesztésével érhető el, hanem *ebbez hozzájárul az erdők fenntartható hasznosítása és a fatermékek minél hosszabb élettartamú felhasználása is.*

(A cikk a NyME TÁMOP 422 és 421B projektek támogatásával készült.)

Mátyás Csaba

11% Cipruson, illetve 50% Portugáliában, valamint a legmagasabb – 98% – Dániában és Luxemburgban. A fakitermelést szolgáló erdőket az EU tagországokban tartamosan kezelik. Az erdők teljes fatömege az EU 27-ben 2010-ben 21 750 millió m³ volt. Ebben legnagyobb tételek: Németország (3466 millió m³) Svédország (2651 millió m³) és Franciaország (2453 millió m³).

A fakitermelésre rendelkezésre álló teljes fatömeg évi növedéke 770 millió m³ volt 2010-ben, amivel szemben a bruttó fakitermelés 480 millió m³ volt, tehát a növedék 1/3-dal több, mint a fakitermelés mennyisége. Az EU minden tagországában kevesebb a fakitermelés, mint a növedék, kivéve Hollandiában, ahol azonos volt 2010-ben.

A fa és fahulladék megújulóenergia-felhasználáson belüli hányada a ciprusi 16%-tól az észt 97%-ig terjed. A tagországok többségében a megújuló energia többsége fából származik. 2009-ben a legmagasabb értékek: Észtország (97%), Litvánia (87%), Lengyelország (83%), Finnország (82%), Lettország (80%) és Magyarország (78%). A legalacsonyabbak pedig: Ciprus (16%), Olaszország (23%), Egyesült Királyság (27%) és Luxemburg (28%). A fafeldolgozás a legjelentősebb az országok gazdaságában Lettországon, Észtországon és Finnországon. Az EU 27-ben a fafeldolgozás az összes ipari hozzáadott érték 7%-át tette ki 2008-ban, amiből a papír és a papírtételek 2,4%-pontot, a nyomtatás és a kapcsolódó szolgáltatások 2,3%-pontot, a fa és fatermékek gyártása pedig 2,1%-pontot tett ki. Az országok közül e téren az alsó és a felső mezőben helyezkednek el: 2,4% Írországon és 4,4% Magyarországon a legalacsonyabb, míg 14,6% Finnországon, 16,5% Észtországon és 21,5% Lettországon a legmagasabb ez az érték. A kiadványból az EU és a világ erdőgazdálkodása és faipara számos egyéb adata ismerhető meg, használni forgathatják a gazdaságelemzők, oktatók és e szakterület vállalkozásai.

Az EUROSTAT forrás felhasználásával az ismertetést készítette:

Möcsényi Miklós